

Beklenen İstanbul depreminin en az hasarla atlattılması için neden riski yönetmeye odaklanmalıyız?

Cengiz ÇAĞIRTEKİN
AFAD Uzmanı

Giriş

Ülkemizde yakın tarihlerde meydana gelen; Marmara, Düzce-Kaynaşlı, Bingöl, Dinar, Van ile kısa bir süre önce yaşadığımız Elazığ-Sivrice, İstanbul, İzmir depremleri, Karadeniz (Rize, Artvin, Kastamonu, Sinop, Bartın) selleri ile diğer su baskınları, hortumlar, birçok ilimizde meydana gelen orman yangınlarına baktığımızda ülkemizin doğal, teknolojik ve insan eliyle meydana gelebilecek olaylar yönünden afet tehlikesi yüksek bir coğrafyada yer almakta olduğu görülmektedir.

Meydana gelen doğa kaynaklı afetler sonrası oluşan hasarlar ülkemiz için ağır bir yük oluşturmakta, neden oldukları can ve mal kaybı yanında önemli sosyo-ekonomik ve çevresel kayıplar da meydana getirmektedir.

Bu konudaki istatistikler incelendiğinde, doğa kökenli afetlerin her yıl Türkiye gayri safi milli hâsılasının yüzde 3'ü oranında doğrudan ekonomik kayba yol açtığı görülmektedir. Ancak doğrudan ekonomik kayıpların yanında pazar kaybı, üretim kaybı, işsizlik, iş gücü kaybı gibi dolaylı

Meydana gelen afetlerin en az hasarla atlatılması için afet öncesi, sırası ve sonrası için çok disiplinli, çok aktörlü çalışmaların yönetimde sürat ve etkinlik ile kaynakların seri, hızlı, belli bir düzen ve ahenk içerisinde yapılmasını afet yönetimi olarak niteleyebiliriz.

ekonomik kayıplar da göz önünde bulundurulduğunda toplam kayıp yılda gayri safi milli hâsılanın yüzde 4-5'ine yaklaşmaktadır. (Afet Yönetiminde Etkinlik T.C. Kalkınma Bakanlığı Özel İhtisas Komisyonu Raporu)

1. BÖLÜM – AFET VE AFET YÖNETİMİ

Doğa kaynaklı afetler farklı şekillerle tanımlanmakta olup mevzuatımıza baktığımızda afet; “insanlar için fiziksel, ekonomik, sosyal ve çevresel kayıplar doğuran, normal yaşamı ve insan faaliyetlerini durdurarak veya kesintiye uğratarak toplulukları etkileyen, etkilenen topluluğun yerel imkân ve kaynaklarını kullanarak baş edemeyeceği doğa veya insan kökenli olayların sonuçlarına” olarak tanımlanmaktadır. (Cumhurbaşkanlığı 4. No’lu Kararname Madde:31/b)

Meydana gelen afetlerin en az hasarla atlatılması için afet öncesi, sırası ve sonrası için çok disiplinli,

çok aktörlü çalışmaların yönetiminde sürat ve etkinlik ile kaynakların seri, hızlı, belli bir düzen ve ahenk içerisinde yapılmasını afet yönetimi olarak niteleyebiliriz.

Afet Yönetimi Terimleri Sözlüğünde afet yönetimi; “afetlerin önlenmesi ve zararlarının azaltılması amacıyla, afet öncesinde, afet sırasında ve afet sonrasında alınması gereken önlemlerin ve yapılması gereken çalışmaların planlanması, yönlendirilmesi, koordine edilmesi, desteklenmesi ve etkin olarak uygulanabilmesi için toplumun tüm kesimlerini kurum ve kuruluşlarıyla faaliyetlere dahil eden, kaynakların belirlenen stratejik hedefler ve öncelikler doğrultusunda kullanılmasını sağlayan çok yönlü, çok disiplinli ve çok aktörlü bir yönetim süreci” olarak tanımlanmaktadır.

1.1. Geçmişte yaşanan depremlerin meydana getirdiği hasarlar

Yukarıda belirtildiği gibi doğa kaynaklı afetler yönünden maalesef zengin olan ülkemizi deprem yönünden incelediğimizde; topraklarımızın yüzde 66’sı 1’inci ve 2’inci derece deprem bölgesinde bulunmaktadır. Nüfusu bir milyonun üzerindeki 11 büyük kentimiz ile ülke

nüfusunun yüzde 70’inin yaşadığı ve büyük sanayi tesislerinin yüzde 75’inin bulunduğu bölgelerde, büyük bir deprem olma olasılığı çok yüksektir. 1900 – 2012 yılları arasında hasar oluşturan 287 deprem meydana gelmiş; bu depremler nedeniyle 100.000 kişi hayatını kaybetmiş, 170.000 kişi yaralanmış ve 700.000 konut ağır hasara uğramıştır. (Afet Yönetiminde Etkinlik T. C. Kalkınma Bakanlığı Özel İhtisas Komisyonu Raporu)

1.2. İstanbul’un Önemi ve Oluşabilecek Deprem Hasarları

Ülkemizin en önemli deprem riskine beklenen İstanbul Depremini örnek olarak verebiliriz. İstanbul’un ülkemiz için önemi ayrı bir yazı konusu olmakla birlikte coğrafi, nüfus, sanayi ve ticari alanlardaki önemini birkaç cümle ile hatırlatacak olursak; Ülkemizin 39 ilçesi ve 49 üniversitesi ile en kalabalık, ekonomik ve sosyo kültürel açıdan en önemli şehri olup ülke nüfusunun 6 da 1’i bu şehrimizde yaşamakta; kara, deniz ve hava taşımacılığı yanında Marmaray ve Yavuz Sultan Selim Köprüsü ile demir yolu ulaşımında önemli bir unsur haline gelmiştir.

Ülkemize yıllık bütçe katkısı %40 civarında olup ihracatın %46’sı bura-

dan yapılmaktadır. Ayrıca en yoğun turizm bölgelerinden ve döviz kaynaklarından biri de İstanbul'dur.

Bu denli önemli olan şehrimizde yakın tarihlerde yıkıcı deprem olacağı tüm kesimlerce dile getirilmektedir. Bir önceki Çevre, Şehircilik ve İklim Bakanının defaten "2030 yılına kadar İstanbul'da şiddeti 7'nin üzerinde deprem bekliyoruz." açıklamaları unutulmamalıdır.

Ülke olarak merkezi ve yerel otorite olası deprem için hazırlıklar yapmaktadır. Olabilecek bir depremde hasarların tespiti amacıyla İstanbul Büyükşehir Belediyesi ile Japonya Uluslararası İşbirliği Ajansı (JICA) arasında 2014 yılında ortaklaşa yürütülen ve 4 farklı senaryo depremi esas alınarak hazırlanan proje ile mahalle bazında tüm alt ve üstyapılarda meydana gelecek hasar miktarları tespit edilmiş bulunmaktadır.

İstanbul'daki farklı senaryolara göre (7.5 veya 7.7 büyüklüğünde bir deprem için ön görülen) muhtemel kayıp ve hasar durumu; yaklaşık 750.000 bina, 3.040.000 hane ve 9.000.000 nüfus üzerinden yapılan analizlere göre; 50.000- 60.000 ağır hasarlı bina, 500.000-600.000 civarında evsiz aile, 70.000- 90.000 civarında ölü, 120.000- 130.000 ağır, 400.000 hafif yaralı, 50 milyon ton enkaz, 40 Milyar ABD doları civarında maddi kayıp olacağı, tahmin edilmektedir. (www.ibt.gov.tr, 2014).

Yine İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanlığınca 2-3 Aralık 2019 tarihleri arasında yapılan İstanbul Deprem Çalıştay'ında olası 7.5 büyüklüğündeki deprem senaryosuna göre 48 bin ağır hasarlı yapı olacağı, depremin ülke ekonomisine 120 milyar TL ekonomik kayıp getireceği ifade edilmiştir. Çalıştay'ın açılış konuşmasında "İstanbul'daki 1.166.000 binanın büyük bir kısmının deprem riski yüksektir. 7.5 büyüklüğündeki

olası bir deprem senaryosuna göre 194.000 bina orta ve üstü hasar, 48.000 bina ağır ve çok ağır hasar alıp binlerce can kaybı yaşanabileceği" ifade edilmiştir.

Yapılan tespitlere göre İstanbul'da binaların yüzde 90'ının yönetmeliğe uymadığı vatandaşların konutlarının çoğunun eski ve bunların yüzde 65-70'inin kaçak olduğu anılan Çalıştay'da dile getirilmiştir.

Sanayinin de kalbinin burada attığını düşündüğümüzde ve yapılan tesislerin zemin faktörlerini de ortaya koyduğumuzda olası depremin ülkemize maliyetinin uzun vadede çok ağır yükler getireceği açıktır.

Olası İstanbul Depremi'nde çevre illerin de etkileneceği, etkilenmesi muhtemel illerde 6 milyon civarında konut olduğunun ve nüfusunun 25 milyonun üstünde bulunduğu olası deprem hasarlarının yukarıda belirtilenlerin çok üzerinde olacağı tahmin edilmektedir.

2. BÖLÜM-RİSK YÖNETİMİNE DUYULAN İHTİYAÇ

Türkiye; coğrafik konumu, jeolojik yapısı, morfolojik ve iklim özellikleri nedeniyle, başta depremler olmak üzere, birçok afetle sık sık karşı-

laşmakta, afetlerle baş edebilme konusunda önemli gelişme ve tecrübeler yaşamaktadır. Yaşanan tecrübeler sonrası kayıp ve zararların en az zararlarla atlatılması için merkezi ve yerel otoritelerce birçok faaliyet yapılmış ve bir kısmı da yapılmaya devam etmektedir.

Ancak plansız ve denetimsiz şehirleşme ile yapılaşmanın yanı sıra, hızlı ve yine plansız gelişen sanayi sahaları yanında büyük yerleşim alanlarının afetlere karşı yeterince güvenli ve dayanıklı hale geldiğini söylemek mümkün değildir. Afetlerin oluşum sıklığındaki artış, afet risklerinin azaltılmasına yönelik tedbirlerin alınmasını daha da önemli kılmaktadır. Bu olumsuz tablonun önüne geçilebilmesi için riski yönetmenin bir kez daha önemi ortaya çıkmaktadır. Dolayısıyla devlet, özel sektör, aile ve tüm kesimlerce doğa kaynaklı afetlere hazırlanmalı ve ülke olarak süratli bir şekilde deprem ve diğer doğa kaynaklı risklerin azaltılması çalışmalarına odaklanarak başta İstanbul olmak üzere bütün iller deprem ve diğer doğa kaynaklı afetlere dayanıklı hale getirilmelidir.

Depremlere hazırlık ve riski azaltmak için yapılan çalışmalardan biri olan Deprem Yapı Yönetmeliği'ne göre yeni binalar yapılmış ve kullan-

dıkları malzeme açısından depreme karşı güvenli olduğu ilgililer tarafından ifade edilmiştir. Ancak, yeni yapılan binaların mühendislik yönünden zeminle uyuşmamış olması halinde önemli bir risk oluşturduğunu hatırlamak gereklidir.

Yukarıdaki raporlarda belirtilen hasarların oluşması halinde; olası depremde şehrin nüfusunun önemli ölçüde azalacağı, depremzedelerin bir kısmının deprem bölgesinden ayrılması ile diğer illere göçün artacağı, deprem sonrası enflasyonun çok yüksek olacağı, ülke ekonomisinin önemli ölçüde küçüleceği gerçeğini karşımıza çıkarmaktadır. Bunun yanında deprem sonrası bazı kamu kurum ve kuruluşları ile özel sektöre ait birçok sektörün devamını sağlayıp sağlayamayacağı konusu önemli bir risk teşkil etmektedir. Öte yandan Borsa İstanbul'un depremden dolayı etkilenmesi yüksek ihtimaldir. Bunun yanında çok sayıda ölü, yaralı ve evsiz olması durumunda ihtiyaçların depremzedelere kısa sürede ve doğru ulaştırılması mümkün görülmemektedir. Bu da gösteriyor ki İstanbul'da olası depremin yönetilmesi zorlu bir süreç olarak karşımıza çıkmaktadır.

Ülkemiz krizler ve afetler ülkesi olduğu için geçmişte yaşanan dersler ışığında 20 yıldır İstanbul depremini gündemde tutmuş, olası hasarların en az zararla atlatılması için merkezi ve yerel otoritelerce birçok faaliyet yapılmış ve bir kısmı da devam etmektedir. Devlet ve özel sektör bu 20 yıl içerisinde önemli hazırlıklar yapmış olmakla birlikte böyle bir tabloyu yönetmek için ülke olarak tam hazır mı sorusuna verilecek cevap için tekrar düşünmek gereklidir.

Ülkemizde meydana gelecek doğal afetleri yok etmemiş mümkün olmadığına göre oluşabilecek riskleri yok etmek veya asgari düzeye düşürebilmek için öncelikle afet poli-

tikasının yeniden gözden geçirilerek tasarlanması ve uygulanması amacıyla yasal, teknik ve idari düzenlemeleri yaparak insan, malzeme, para vb. gibi kaynakların gözden geçirerek, ülkenin tüm kaynaklarıyla asker, sivil, yerel, özel sektör, sivil toplum kuruluşları, uluslararası kuruluşlar vb. top yekûn mücadele etmesi için hazırlanıp kaynakların kullanımını her an deprem olacak gibi hazır ve zinde tutma zorunluluğu bulunmaktadır.

Nedeni ise bahsedilen Özel İhtisas Komisyonu Raporu'nda; "Türkiye'nin afetlerle mücadele sürecinin amaca uygun çalışma ve planlamaları içermediği ve etkin bir afet yönetimini ortaya koyamadığını açıkça göstermektedir. Bu nedenle başta toplumsal ve yönetsel düzeydeki afet algısının yeniden yapılandırılması olmak üzere iyi dünya örneklerinde gözlenen bütünsel bir yönetim sisteminin oluşturulması kaçınılmazdır" denilmekte ve "..... hedeflere yönelik çalışmaların "bir devlet politikası" hassasiyetinde "sürekli ve kararlı olarak" sürdürülmesi; her aşamasında karar süreçlerinin toplumsal tabanlı katılımçılıkla işletilmesi şarttır." denilmektedir.

Ülkemizin Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemine geçişi ile birlikte "afetlerin afet ve acil durumlar ile sivil savunmaya ilişkin hizmetlerin ülke düzeyinde etkin bir şekilde gerçekleştirilmesi için... bu konularda politika önerilerinin geliştirilmesi ve uygulanması" 4 no.'lu Kararname ile Afet ve Acil Durum Yönetim Başkanlığı'na (AFAD) verilmiştir.

Belirtilen hususları göz önüne alındığında afet/kriz ayrımının yapılarak öncelikle afet yönetiminin riski yönetmek, kriz yönetiminin ise afet sırasında oluşan kriz halinin etkilerini gidermeye yönelik çalışmaları yürütmek olduğu göz önüne alınarak afet ve kriz yönetimlerinin ayrı bilim

dalı, disiplin ve farklı çalışma usulleri kabul edilerek yeniden yapılanma yoluna gidilmesi belirlenecek politikanın ana bileşeni olmalıdır.

Bu tezimizi destekler mahiyette bahsedilen raporda "Afet yönetimi (kendi içinde de dallara ayrılan) bir uzmanlık konusudur. Devlet, farklı uzmanlık alanlarının disiplinler arası çalışmalarını koordine ederek uzmanlığı etkin kılan bir afet yönetimi yapısını kurmak ve devamlılığını sağlamakla görevlidir." denilmektedir.

Afet yönetimi daha çok risk ve iyileştirmeye yönelik tedbirlerin alınması, yönetilmesi, afet sonrası zararların azaltılması, afetlere karşı hazırlıklı olunması, toplumun tüm imkân ve kaynaklarının afet öncesi ve sonrası iyi yönlendirilmesi ve kullandırılmasının afet yönetimi olduğu tüm kesimlerce kabul görülmeli ve buna göre yeniden yapılandırılmalıdır.

İstanbul özelinde düşündüğümüzde öncelikle temel prensip; olabilecek afetlerin en az hasarla atlatılması için afet ve acil durumlar için ayrılmış ülke kaynaklarının önemli bölümünü riski yönetmek üzerine tasarlanmalıdır. Bunu yaparken kriz yönetimini göz önüne alan bir anlayış düşünülmelidir. Olası depremde krizi yönetmek için de gereken önem verilerek hazırlanmak elzemdir. Bunu yapmamız halinde yani riske hazırlanıp oluşabilecek tehlikelerin tespit edilerek asgari düzeye düşürülmesi durumunda İstanbul depremini en az hasarla atlatabileceğimiz reddedilmeyecek bir gerçek olarak karşımıza çıkmaktadır.

İstanbul'da olası bir deprem sonrası ortaya çıkacak krizin yönetilemez boyutta olduğu, olası depremde ülkemizin birlik ve bütünlüğünün riski göreceğini bu yüzden de ülkenin tüm kaynaklarının riski yok etmek veya asgari düzeye düşürmek için

yapılacak çalışmalarını olağanüstü hal gibi göreyerek kaynakları süratli, etkin ve verimli kullanmamız amacıyla gerekli tedbirlerin alınması zaruridir. Akıl ve bilimin önderliğinde, ilgili tüm kesimlerce el birliği ile koordinasyon içerisinde hareket ederek, İstanbul daha dayanıklı, yaşanabilir ve sürdürülebilir bir yaşam alanı haline getirilmelidir. Aksi takdirde, yıkıcı bir deprem karşısında risk azaltma önlemlerinin alınmasında geç kalınmış olunacak ve telafisi mümkün olmayan kayıplarla baş etmek zorunda kalınacaktır. Harekete geçilmediği takdirde, İstanbul'un depremi, Türkiye'nin afeti olabilecektir.

2.1. Riske hazırlık

İstanbul'da meydana gelecek depremi önlememiz mümkün olmadığına göre oluşabilecek riskleri yok etmek veya asgari düzeye düşürmek için öncelikle yasal, teknik ve idari düzenlemeleri yaparak insan, malzeme, para vb. gibi kaynakları gözden geçirmemiz gereklidir. Mevzuatlar dağınık, karmaşık, yetki ve sorumlulukların da sorun çıkarmaması için güncellenip uygulanabilir hale getirilmelidir.

Alınan tedbirlerin etkin bir şekilde uygulanması; kamu, sivil, askeri, özel sektör, akademi ve sivil toplum kuruluşlarının depremin her an olabileceği yaklaşımıyla topyekûn harekete geçirilmesine bağlıdır. Bu paydaşlardan birinin sürecin dışında kalmasının afet riskinin azaltılması ve sürdürülebilir bir gelecek oluşturulmasında temel bir eksiklik teşkil etmesi muhtemeldir.

Riski asgari düzeye düşürmek amacıyla mevzuatların geçmişten alınan dersler ışığında ve ülkenin bilgi ve tecrübesi ile tüm kesimleri bu çalışmalara dahil ederek; afete yönelik ilave yasal düzenlemelerin yapılması, tüm kesimlerin eşgüdümünde çalışması, depreme dayanıklı bina-

ların üretilmesi için belirlenen yapı standartlarına göre yapılması için izleme-denetleme gibi bir sistemin kurulması gereklidir. Öte yandan afet yönetiminde yönetimde sürat ve etkinliğin artırılması ile kaynakların ekonomik kullanımı için yapılan birçok düzenlemeye rağmen çok başlılık bulunmakta, bu durum yetki karmaşasına neden olmakta ve uygulamalarda sorunlar yaşatmaktadır. Bu da afet riskinin azaltılmasına yönelik yetki ve sorumlulukların birbirleriyle çatışmasına sebebiyet vermektedir. Riski önlemeye yönelik tedbirlerin alınması için birbirini tamamlayan nitelikte ele alınması ve düzenlenmesi kritik bir ihtiyaç olarak ortaya çıkmakta, deprem ve afetle ilgili kanun ve yönetmeliklerin bütüncül bir bakış açısıyla ve birbirini tamamlayacak ve eşgüdüm halinde çalışmayı sağlayacak şekilde yeniden yapılandırılması gereklidir.

20 yıldır fay hatları konuşulduğu kadar binaların depreme karşı nasıl dönüştürüleceği gündeme getirilip yeterince hazırlanabilseydi bugün çok farklı noktalarda olunabilir, belki burada yazılanların büyük bölümü gündeme gelmez olurdu. Özellikle mekânsal planların, çevre düzeni planlarının ve imar planlarının mutlaka deprem ve diğer afetler açısından tehlikeler göz önüne alınarak hazırlanmalıdır. Zemin etüt çalışmalarının da mutlaka yerinde denetimi esas alacak şekilde yapı denetim sistemi içine alınması gereklidir.

İstanbul için hazırlanan risk azaltma planı kapsamında belirlenen öncelikli kriterlerin yerel yönetimler tarafından hazırlanan mekânsal planlara entegre edilerek şehrin gelişiminin bu doğrultuda yapılması halinde İstanbul yapı stoku önümüzdeki süreçte yaşanabilecek bir afete karşı daha güvenli ve dayanıklı şehir özelliğine kavuşabilir. Çalıştay'da

belirtildiği gibi "....yapı kalitesinin temini için ise ABD ve Japonya'da olduğu gibi, mühendislik hizmetlerinde yetkinlik sertifikalandırması yapılmalı, firmaların bu sertifikaları temin edebilmesi için net kriterler ortaya konmalıdır. Bu sayede belirli tecrübe ve kalitedeki firmaların ön plana çıkması sağlanabilir ve dayanıklı kentleşmenin temelleri atılabilir." prensibi ile hareket edilmesi ve bundan sonra yapılacak çalışmalar için önemli bir kriter olarak düşünü- lülüp uygulamaya geçilmesi faydalı olacaktır.

Yasal düzenlemeleri yaparken günümüzde şikayet konusu olan kent- sel dönüşümün vatandaşların zarar görmemesi için de rant ekonomisine müsaade edilmemelidir.

İstanbul'un risklerinin tespiti ve önlenmesi için tüm kesimlerce temsil edilen ve yetkilerle donatılmış bir heyetle mevzuat ile çalışmalarını başlanmalı, bina stokları tekrar gözden geçirilmelidir.

Bina stoğu tespitini yaparken insanların çok olduğu ve ölüm oranlarının artabileceği alanların güçlendirilmesi yanında deprem sonrası çok sayıda ölü, yaralı ve evsiz olacağı için hastaneler, askeri tesisler, kamu binaları, AVM'ler, önemli özel sektör binaları gözden geçirilmelidir. Öncelikle depreme dayanıksız binalar hemen yıkılmalı, değerlendirmeler sonrası güçlendirilmesi gereken binalara acilen müdahale edilip bu binalar dayanıklı hale getirilmelidir.

Yakın tarihlerde açılan acil durum hastaneleri ile millet bahçeleri depremin ilk anlarında yani altın saatleri olarak nitelendirilen dönemlerde afetzedelerin ihtiyaçlarını karşılamak için de planlanmalıdır. Öncelikle toplanma ve acil haberleşme için teknik alt yapı ile daha sonra ihtiyaçlarını karşılanması amacıyla acil barınma, beslenme, psiko destek ...

gibi hizmetlerin verilmesine yönelik tesisler kurulmalı ve her an faaliyete geçecek şekilde hazır tutulmalıdır.

Riski ve kriz yönetimini kamu otoritesi ile güçlendirmek ve takibi için Cumhurbaşkanlığı bünyesine bilgi ve tecrübeli uzmanlardan oluşan fazla büyük olmayan bir birimin ihdas edilmesi çalışmaların düzenli ve istikrarlı yapılmasını sağlayacaktır.

Bu süreçte ve kriz dönemlerinde uygulanmak üzere İstanbul'a mahsus master plan yapıp ayrı bir yönetim modeli oluşturulabilir. 16 milyonluk devasa bir şehri hem risk hem de krizi yönetimine hazırlamak için valilik ve büyükşehir belediye başkanı ile hazırlanması ve yönetilmesinin zor olacağı göz önüne alınarak, geçmişte yaşanan Marmara Depremi'nde uygulanan koordinatör valilik veya gelişen şartlara göre ihtiyaç duyulabilecek bir yönetim modelinin riski yönetme döneminde yapılacak faaliyetler için oluşturulması düşünülebilir.

Depreme dayanıklı yapılacak binaların zemin etüdü ile uyumlu olarak yapıp vatandaşlara tesliminin 2-3 yıl içerisinde bitirilmesi hedeflenmelidir. Bu hedefin tutturulması zor görünse de depremin hızla yaklaştığını düşünürsek mümkün olan en kısa sürede bitirilmesi amaçlanmalıdır.

Yıkılmasına gerek görülen konutlarda oturanlar için gerekirse konteyner kentler kurulmalı, bu kişiler hem şehir içinde hem şehir dışında depreme dayanıklı kamu binalarında geçici olarak barındırılmalıdır. Bu öneri bazı kesimlerce uygun görülmebilir ama unutulmaması gereken afetlerde önceliğin insan hayatını korumak ve kurtarmak olduğudur.

Burada şunu hatırlatmakta fayda vardır, olası depremde kamu kurumu binalarının deprem sonrasında

da insanların barınacağı yerler olarak tahsis edileceğinden hizmetlerin aksamadan sürdürülebilmesi için hem binaların hem de personelin hazır olması gereklidir.

Bunları yaparken yerli kaynakların yetersiz olması halinde gerekirse uluslararası borçlandırma faizinin birkaç puan daha üstünde borçlanarak finansman sağlanmalıdır. Bazı kesimlerce bu önerinin ülkeye büyük maliyet getireceği söylenebilir. Etkilenmesi muhtemel vatandaşların şehir dışına çıkarılması ve geçici olarak iskan edilmesi, kurulacak konteyner kentlerde kalmasının sağlanması gibi bazı tedbirlerin ülkeye ek maliyet getireceği, iş gücü kaybı olacağı, üretimin düşeceği gibi düşünceler olabilir. Burada bir kez daha ifade etmek gerekir ki; afetlerde öncelik insan hayatını korumak ve kurtarmaktır. Kaybedilen işgücü, para vb. geri gelebilir ama kaybedilen insan hayatının geri gelmeyeceği, bunun yanında fiziki ve psikolojik sorunları olan insanların işgücü piyasasına katılmasının mümkün olmayacağı da düşünülmelidir.

Olası bir İstanbul depreminin ekonomik boyutu Türkiye genelinde uzun yıllar boyunca hissedilebilecek ölçekte olacaktır. Dolayısıyla mevcut riskin azaltılmasına yönelik adımların yanında, kayıpların gerçekleşmesi durumunda ihtiyaç duyulacak mali kaynakların da çeşitlendirilmesi büyük önem taşımaktadır. Zorunlu deprem sigortasında afetin İstanbul'da oluşturacağı hasara göre derecelendirme yapıp emlak vergisinden kesilmek suretiyle uygulanabilir hale getirilip kaynak elde edilebilir. Ayrıca, bazı lüks tüketim mallarından küçük bir oranda kesinti yapılarak geçici olarak fon oluşturulabilir. Bunun yanında özel sigorta kapsamında düşünülmeli, destek verilmeli ve uygulamaya geçirilmelidir.

Birçok ülkenin marka şehirlerine bakıldığında 60-70 metrekare bir konuta sahip olmak için büyük paralar vermek gerekirken, ne yazık ki İstanbul'da 200-300 metre kare konutlara daha ucuz fiyatlarla sahip olmak mümkündür. İstanbul'un risklerinin minimize edilmesi durumunda marka şehir özelliğine sahip olacaktır.

SONUÇ

Olası İstanbul depreminin sonuçlarının ülkemiz için iç açıcı bir durum oluşturmayacağı aşikardır. Bunun önüne geçilebilmesi için riski yönetiminin önemi bir kez daha önemi ortaya çıkmaktadır. Artık ülke olarak yani devlet, özel sektör, aile ve tüm kesimlerce süratli bir şekilde deprem gerçeğini gündeme alıp deprem risklerinin azaltılması çalışmalarına odaklanarak başta İstanbul olmak üzere bütün illerimizi depreme dayanıklı hale getirmeliyiz.

Bu nedenle; beklenen İstanbul Depremi'nin en az hasarla atlatılabilmesi için öncelikle riski yönetmeye talip olmalıyız. Riski yönetimin krizi yönetmeye göre daha kolay olduğunun bilinmesi ile riski yönetmeye yönelik kaynakların etkin kullanımı sonrası kazanımların daha çok olacağı unutulmamalıdır.

KAYNAKÇA

Afet Yönetiminde Etkinlik T. C.
Kalkınma Bakanlığı Özel İhtisas
Komisyonu Raporu

Açıklamalı Afet Yönetimi Terimleri
Sözlüğü

www.ibb.gov.tr. 2014

Cumhurbaşkanlığı 4. No.lu
Kararname Madde:31/b

İstanbul Deprem Çalıştayı